

‘Erkenning betekent dat ik het verhaal heb kunnen vertellen’

Drie oorlogsgetroffenen vertellen een persoonlijk verhaal over erkenning van het leed dat hun familie is aangedaan en dat tot de dag van vandaag doorwerkt. Op welk moment in hun leven hebben zij een gevoel van erkenning beleefd en hoe zag dat moment eruit?

Een plek geven aan leed

Linda Trijbetz over het Holocaust Namenmonument

‘Ongeveer twee jaar geleden heb ik vier stenen van het Holocaust Namenmonument geadopteerd. Het zijn de stenen met de namen van mijn grootouders. Voor mij is dit een vervanging van een grafsteen. Mijn grootouders hebben geen graf. Er is geen plaats waar je hen zou kunnen herdenken. Met dit monument is die plek er wel. Onlangs heb ik nog twee stenen met de namen van mijn ooms geadopteerd.

Erkenning vind ik een heel ingewikkeld woord. Ik ben blij dat dit monument er eindelijk komt, maar het is

Bron: Renko de Waal/ANP

Jacqueline van Maarssen, jeugdvriendin van Anne Frank, legt de eerste steen van het Namenmonument in Amsterdam, september 2020.

Bron: Nationaal Holocaustmonument

Het Holocaust Namenmonument (artist's impression).

rijkelijk laat. Dat past wel bij hoe Joodse mensen in Nederland zijn behandeld. Ik heb van mijn ouders begrepen dat de kilte waarmee zij na de oorlog werden opgevangen enorm was.

‘Laat het monument maar groot zijn’

Dit monument betekent veel voor mij, het is een goede herdenkingsplek. Ik vind het mooi dat de namen op alfabet bij elkaar staan. Dan is in één klap zichtbaar dat mijn twee families bijna geheel zijn weggevaagd. Van de familie Trijbetz en de familie Halverstad is vrijwel niemand meer over. Slechts enkelingen zoals mijn ouders zijn teruggekomen.

Het monument is niet alleen een vorm van erkenning, maar ook genoegdoening en gerechtigheid. In Nederland moet alles met geweld overwonnen worden. Als je naar Berlijn gaat word je overspoeld door monumenten. Daar doen ze niet zo moeilijk over herdenken en een plek geven aan leed. Hier wel. Dat heeft met de Nederlandse aard te maken. In Nederland heeft men zijn best gedaan om het [de Holocaust] zo snel mogelijk te vergeten en achter zich te laten. Het zwijgen over dit onderwerp zit zo ingebakken.

Dit monument laat zien dat we ervan weten. Dat het niet weggepoetst kan worden. Dat het grote vergeten niet gaat gebeuren. Laat het monument maar groot zijn, want het wás ook groot.’

Een gevoel van voldoening

Petra Betaubun over een gesprek met de koning

Koning Willem-Alexander in gesprek met genodigden tijdens de opening van Nationaal Museum de Sophiahof, rechts van hem Petra Betaubun.

‘De geschiedenis van mijn vader is verteld op de website Kaart van Indisch Verzet. Naar aanleiding daarvan is het balletje gaan rollen. Stichting Pelita heeft mij uitgenodigd voor de opening van Museum Sophiahof, in het bijzijn van de koning. Er mocht maar een iemand van de familie mee, en daarover had ik mijn bedenkingen, maar mijn broer en

zus zeiden: als iemand van ons gaat, dan ben jij het. Ik ging voor mijn vader, sergeant Betaubun, die in 1996 is overleden. Hij heeft jarenlang gestreden voor erkenning, voor zijn uitkering en de verlate soldij. Hij voelde zich respectloos behandeld. Er zijn zoveel valse beloftes gedaan aan de Molukkers. Vijf tot tien minuten ben ik

met de koning in gesprek geweest. Willem-Alexander gaf toe dat het te lang heeft geduurd voordat er erkenning voor de Indische en Molukse gemeenschap kwam. Hij vond het als staatshoofd belangrijk er die dag te zijn. Ik heb hem gezegd dat zijn aanwezigheid meer dan genoeg erkenning moet zijn geweest voor mijn vader. Hij had dit geweldig gevonden. Ondanks alles is hij altijd koningshuisgezind gebleven, ieder jaar ging met Koninginnedag de vlag uit.

Het gesprek met de koning kwam ook voorbij in het achtuurjournaal. De regionale krant interviewde mij en besteedde een hele pagina aan het verhaal van mijn vader. Het valt mij op dat sinds het gesprek met de

‘Mijn vader heeft jarenlang gestreden voor erkenning’

koning er meer aandacht is voor de geschiedenis van Nederlands-Indië, ook in het onderwijs. Sommigen willen excuses voor wat er gebeurd is vroeger, maar voor mij is het na al die aandacht voor mijn vader genoeg, soedah. Erkenning betekent voor mij dat ik het verhaal heb kunnen vertellen. Het gaf mij een ontzettend gevoel van voldoening. Zo'n dag met de koning: wat zal ons pa daar trots op zijn geweest! Ik weet zeker dat hij daarboven er iets van heeft meegekregen.’

De zwijgcultuur doorbreken

Herman Schouten over de publicatie van zijn boek

‘Vorig jaar verscheen mijn boek *Verborgene schaamte*, over de doorwerking van de oorlog in drie generaties Schouten: mijn grootvader, mijn vader en ikzelf. Mijn grootvader was predikant en zag de Duitse overheersing als de wil van God. Mijn vader was in de oorlog actief lid van de NSB en werkte bij de Transportkolonne van de *Wehrmacht*, het Duitse leger. Daar mijn vader in het Duitse leger had gediend werd mijn vader en dus ook het gehele gezin staatloos. Ik heb hierdoor geen leuke jeugd gehad. We werden gehaat door de hele buurt. Het verleden achtervolgde me zelfs tot in de jaren zeventig. Toen ik mijn vrouw ontmoette, vroeg haar familie: “Is het er een van die Schouten?” Ik was opgegroeid in Amersfoort, maar zelfs in Hilversum kenden de mensen de reputatie van mijn familie.

‘We werden gehaat door de hele buurt’

Met mijn boek doorbrak ik de zwijgcultuur binnen mijn familie. Ik ben historicus en zie het als mijn plicht om ook deze kant van het verhaal van de Duitse bezetting te vertellen. Ik heb het boek geschreven voor mijn kinderen en kleinkinderen. Mijn dochters vonden het moedig en krachtig dat ik dit boek heb durven publiceren. Na de verschijning heb ik zo'n dertig brieven gekregen van lotgenoten, voormalige burens maar ook van ex-collega's. Allemaal waren ze positief. Dat deed en doet me goed. Er is toch nog veel schaamte over dit onderwerp. Er zijn nog steeds veel kinderen van “foute” ouders die

Bron: Youtube

drs. Herman Schouten

moeite hebben om open te zijn over hun verleden. Een van de brieverschrijvers wilde mij bijvoorbeeld wel graag zijn verhaal vertellen, maar alleen onder vier ogen.’